

Lounais-Hämeen museo

URJALA

Pappila

Mäntylä

Rautakautinen kalmisto, maansekaisia kumpuja 4 kpl., II.

Peruskartta: 2114 04 URJALA

Koordinaatit: x= 6779 04, y= 470 41, z= 100-105.

kl. Pappila

tl. Mäntylä

om. Pauli Särkinen, os. 3173 Honkola

Löydöt: KM 26930:1-57

Inventoinnit: Hirviluoto 1954, s. 45

Pohjakallio 1983, 31/1

Kiviraunion no: 2 kaivaus Urjalan Pappilan kylän Mäntylän tilan maalla kesäkuussa 1991.

Liitteet:

ote peruskartasta 2114 04

kartta 1, pintakerros

kartta 2, välikerros

kartta 3, pohja

kartta 4, leikkauspiirustukset

valokuvat 1-16, L-H.M. f. 5533, 5536-5544, 5547-5552.

Mäntylän rauniotutkimus toteutettiin 11.-20.6. 1991 yhdessä Urjala-Seuran ja Lounais-Hämeen museon kanssa. Urjala-Seura hankki vapaaehtoisen kaivaustyövoiman, Lounais-Hämeen museo kaivauksen johdon ja kartanpiirtäjät. Museo huolehti myös kaivauksen jälkitöistä.

Mäntylän rauniot kirjattiin muinaisjäännöksiksi allekirjoittanneen v. 1983 suorittaman inventointitarkastuksen tuloksena. Paikka tuntui heti mielenkiintoiselta ja kun Urjala-Seuran kanssa päästiin sopimukseen työvoiman saannista, voitiin tutkimus toteuttaa yllä mainittuna aikana.

Kaivaus

Raunio 2 valittiin tutkimuskohteeksi sillä perusteella, että se oli ehkä paikalta kirjatuihin muinaisjäännöksistä selvimminkin tekemuodon näköinen, selvästi ympäristöstä erottuva kumpare ja tuntui siksi sopivalta aloituskohdeksi. Alun perin ajateltiin tutkia myös raunio no:3, mutta kun työvoimaa ei saatu riittävästi, jouduttiin sii-

tä luopumaan.

Tutkittu raunio no: 2 erottui selvärajisena, n. 7x6 m laajuksena, alun toista metriä korkeana turvepeittoisena kumpareena. Sen päällä kasvoi mäntyjä ja katajia.

Kiintopisteeksi valittiin rauniosta 12 m luoteeseen olevan maakiven huippu.

Raunio paalutettiin neliömetrin ruutuihin ja tutkittiin tasokaivauksena siten, että siitä piirrettiin pitkittäis- ja poikittäisprofiilit (katta 4).

Ensin poistettiin turve ja sen alainen humus n. 0-10 cm ja paljastettiin päällimmäiset kivet. Ne piirrettiin ja vaakittiin (kartta 1). Tältä väliltä tehdyt löydöt on luetteloon merkitty löytyneeksi humuksesta.

Päällimmäinen kiveys poistettiin ja paljastettiin seuraava kiveys n. 20-30 cm alempana (kartta 2). Myös se piirrettiin ja vaakittiin. Tältä väliltä tehdyt löydöt on luetteloidu löytyneeksi I kerroksesta. Hiilinäyte (28)¹ otettiin aivan I kerroksen pohjasta toisen kiveyksen päältä. Se merkittiin löytyneeksi I kerroksesta, mutta löytöpaikka merkittiin kartalle 2.

Tämän jälkeen raunio kaivettiin siellä missä se kalliolla ei ollut vielä tullut vastaan koskemattomaan pohjaan n. 10-15 cm alempana. Tältä väliltä tehdyt löydöt on luetteloidu löytyneeksi II kerroksesta.

Keramiikkaa alkoi löytyä heti turpeen alta kivien välistä ja sitä oli eniten kummun keskustassa sen päällä. Sivummasta löytyneet palaset olivat satunnaisia.

Heti humuksen alta alkoi kiven ja maansekainen kerros, joka oli koskemattomaan pohjaan samnalaista. Kivet olivat enimmäkseen verrattain pieniä, mukana myös tulen rapauttamia. Erityisesti huomio kiintyi siihen, että kiveys oli kautaltaan maansekaista. Maa oli hienoa mustaa multaa ja sitä oli heti humuksen alta koskemattomaan pohjaan.

Ensimmäisen kivikerroksen jälkeen idänpuoleinen kallio oli lähes paljas, muualla se tuli syvemmillä vastaan ja löytökerrostuma ulottui kivien väleihin.

Löydöt

Mäntylän raunio on aikanaan syntynyt kalliopaljastuman (kartta 3) peitoksi kasatuista kivistä ja maasta. Saviastianpaloja löytyi heti humuksen alta alkaen raunion pohjaan, kuitenkin siten, että niitä oli runsaimmin piirrettyjen I ja II kivikerrosten välissä. Saviastianpaloja oli sekaisin ja palasina, ilmeisesti keramiikkaa oli tuotu keskustan kohdalle, josta sitä löytyi eniten (ruudut 33/22; 33/23) ja se on sitten siitä levinnyt raunion alueelle. Samaan keskittymään osuvat myös hevosen hampaan-kappaleet (26) palaneen luun palaset (27) ja hiilinäyte (28). Viimeksi mainittu tuli ainoastaan kohdasta, jossa hiiltä oli edes näytteen verran. Siellä täällä raunion alueella oli palon merkkejä, nokeentunutta maata ja palaneita kiviä, mutta ei missään erityisen selvästi.

Raunion sisä- ja ulkopuolella suoritettiin mustan maan alapuolelle vielä lapiotarkistus. Siinä yhteydessä esiin tuli koskemattoman tuntuisesta maasta pieni oiko-

¹ Raunionsta tehdyt löydöt merkitään tässä ketomuksessa suluissa ja ne tarkoittavat KM 26930: alanumeroita.

kirves (57). Sen löytöpaikka on merkitty kartalle 2. Oikokirveen löytökohta on raunion ulommaisten, kivien tasalla. Se tuli esiin eri värisestä maasta kuin mistä raunion löydöt tehtiin ja uloimpien, ehkä rauniosta vierineiden tai pois heitettyjen kivien tasalta, joten on mahdollista, että sillä ei ole mitään tekemistä raunion kanssa? Kirves löytyi aivan kaivauksen lopulla, joten sen löytöpaikalla ei suoritettu minkäänlaista lisätutkimusta.

Johtopäätöksiä

Mäntylän rauniossa ei ole haudan tunnusmerkkejä. Myöskään peltorauniona en sitä pitäisi. Tämä etenkin siitä syystä, että nyrkinkokoisia ja etenkin sitä pienempiä kiviä oli niin paljon, että tuskin kukaan olisi niitä pellostaan poistanut. Ne eivät olisi haitanneet viljelyä. Löydöissä on sen verran ns. uhriraunioiden tunnusmerkkejä, että pitäisin raunion rakentamista uhraamistarkoituksessa todennäköisimpänä vaihtoehtona. Tältä kannalta tarkasteltuna oikokirves voisi kuulua kokonaisuuteen uhraamiseen liittyvänä taikakaluna.

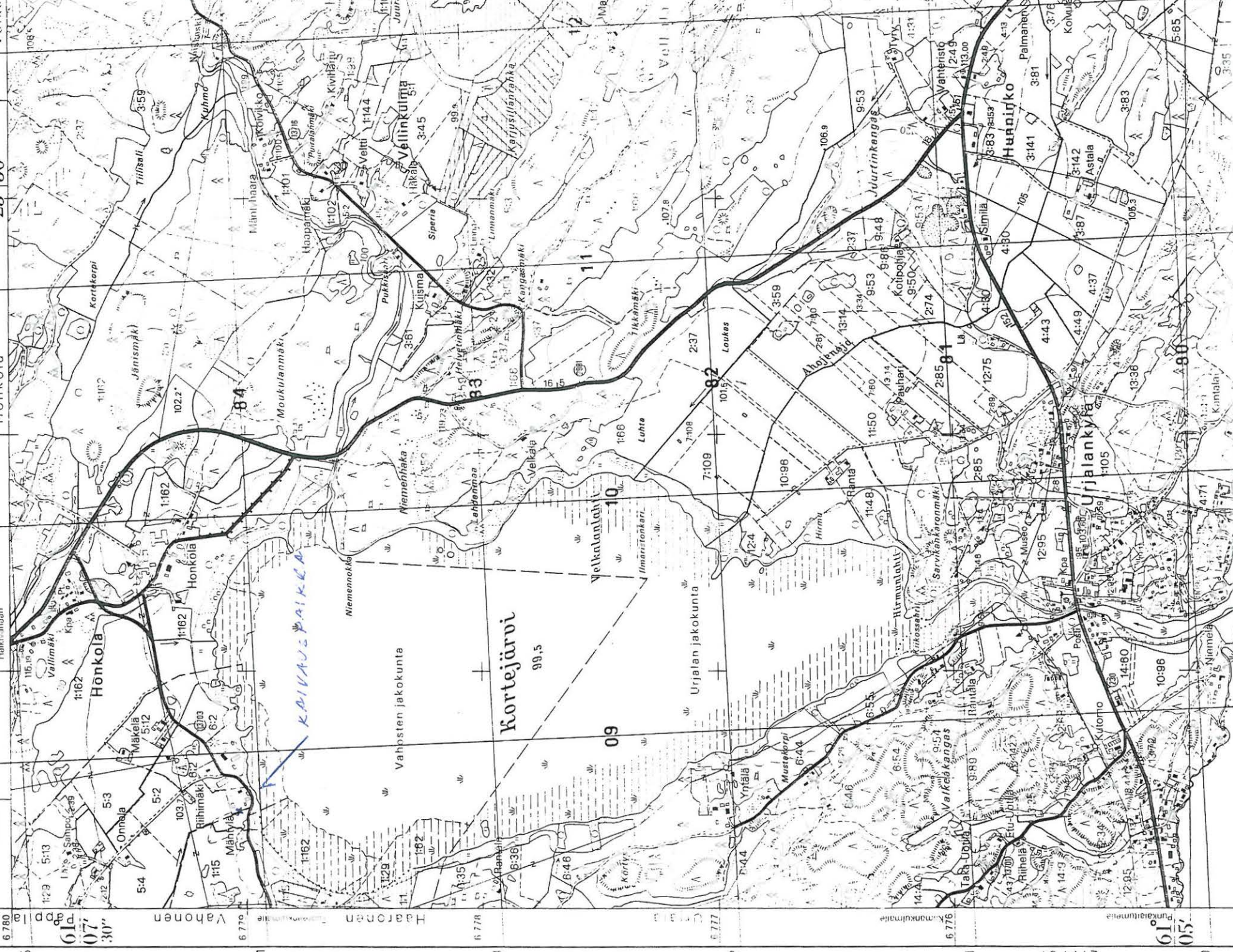
Forssassa 30.1. 1992

Lauri Pohjakallio

OTE PERUSKARTASTA 2114 04 URJALA

URJALA
Pappila
Mäntylä

2470 33 09 33 10 33 11 33 12
Nak = + 8° Nak = + 51°
-26m 00s
23° 30'

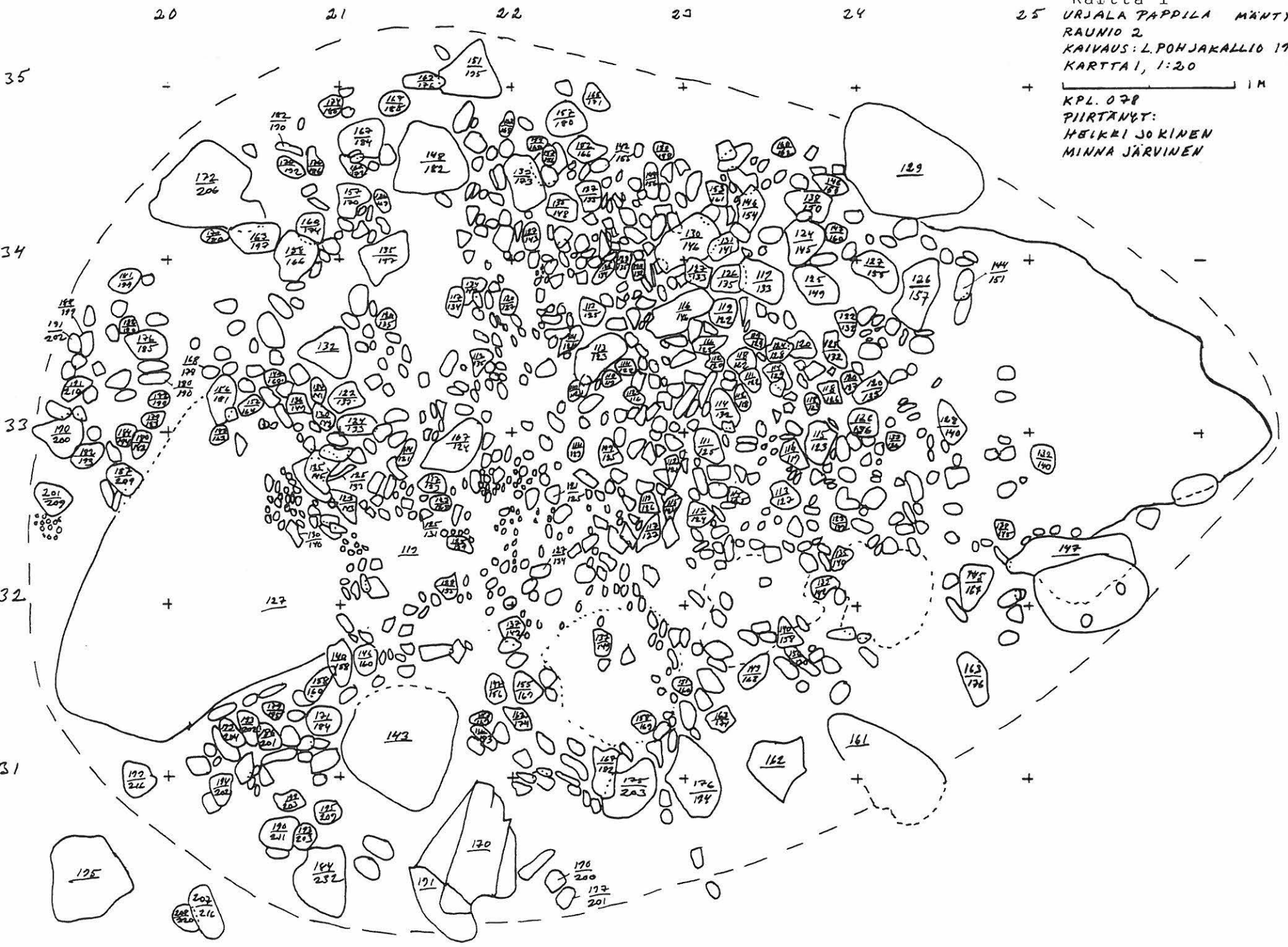

6780 6778 6777 6776
61° 07' 30" 61° 05'

211401 0

Kartta 1
URJALA PAPPILA MÄNTYLÄ
RAUNIO 2
KAIVAUS: L. POHJAKALLIO 1991
KARTTA 1, 1:20

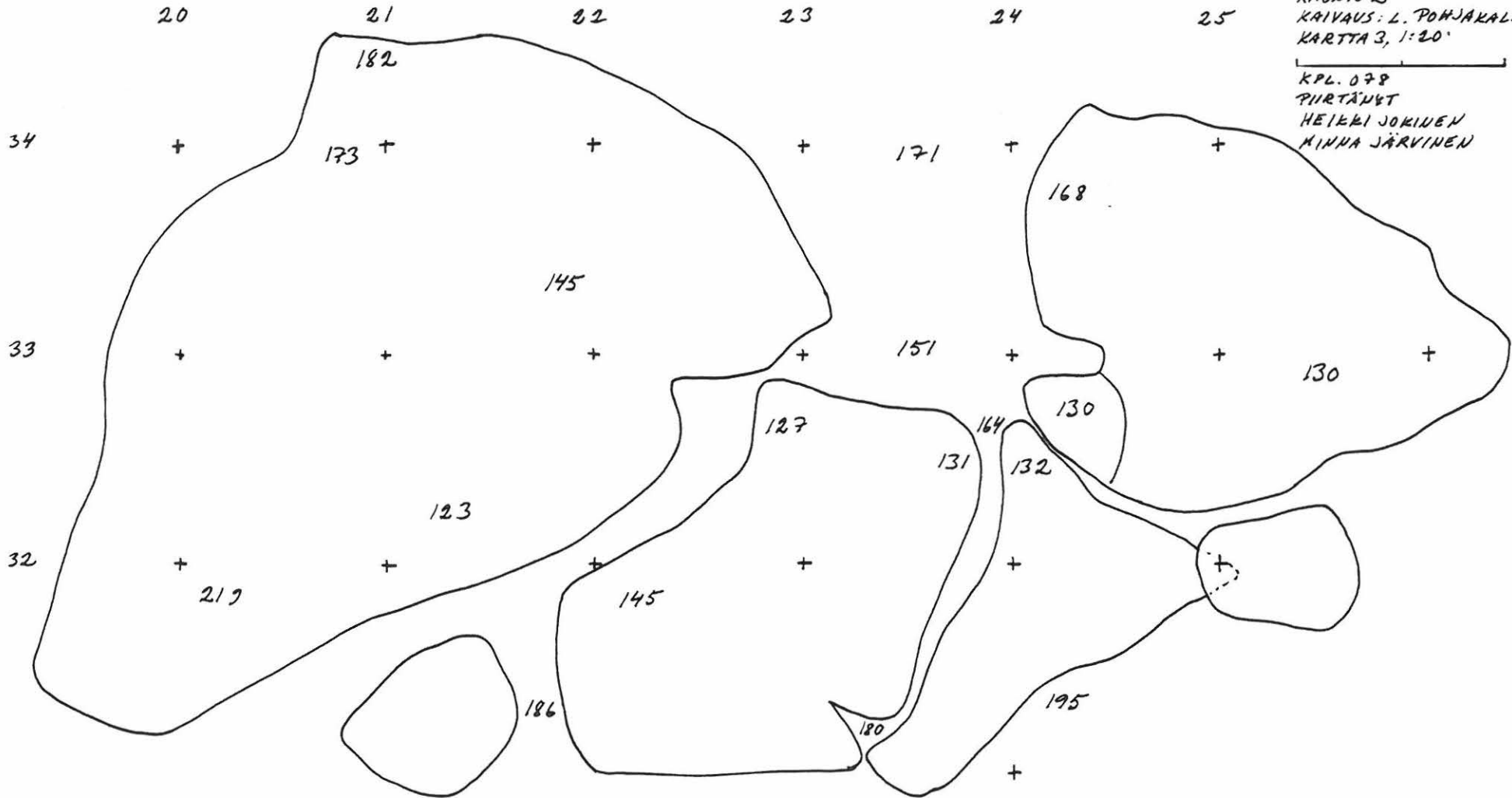
KPL. 078
PIIRTÄNYT:
HEIKKI SOKINEN
MINNA JÄRVINEN

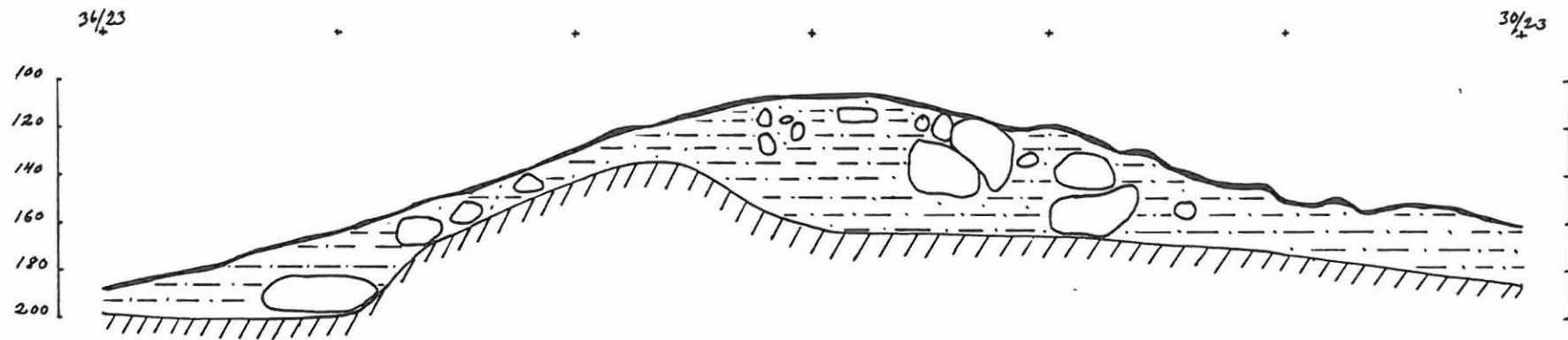
Kartta 3

URJALA PAPPILA MÄNTYLÄ
RAUNIO 2
KAIVAUKSET: L. POHJAKALLIO 1991
KARTTA 3, 1:20'

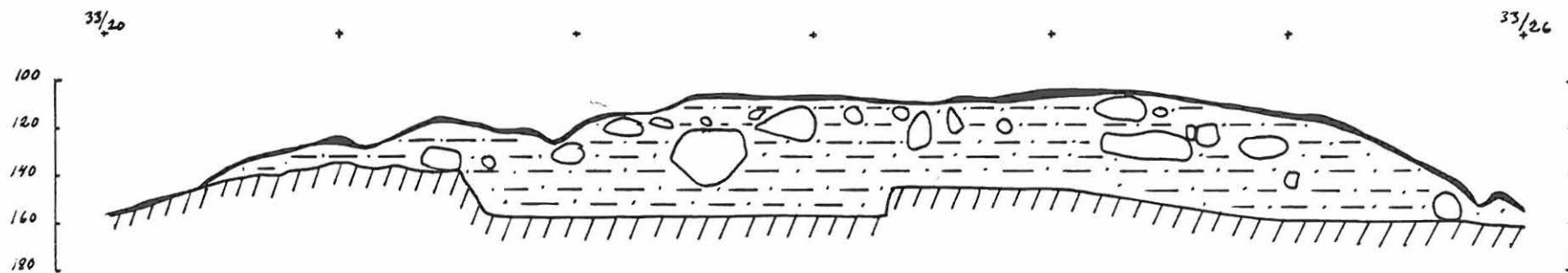
KPL. 078
PIIRTÄJÄT
HEIKKI JOKINEN
MINNA JÄRVINEN

Kartta 4

URJALA PAPPILA MÄNTYLÄ
RAUNIO 2
KAIVAUS L. POHJAKALLIO 1991
KARTTA 4, 1:20
KPL. 078
————— HUMUS JA TURVE
----- MAAUSEKASTA KIVESTÄ
||||||| KOSKEMATON MAA

F.
5533.

KUVA 1. RAUNIO ENNEN TUTKIMUSTA.
KUVA N. KOILLISESTA.

F.
5536.

KUVA 2. RAUNIO ENNEN TUTKIMUSTA.
KUVA N. LÄNSKÖSTÄ.

F.
5537.

KUVA 3. RAUNIO NO:3 IDÄSTÄ KUVATTUNA. TAUSTALLA RAUNION NO:2 RAIVAAUS.

F.
5538.

KUVA 4. RAUNIOA TUTKITAAN. KUVA N. IDÄSTÄ.
VALOK. L. FOHSAKALLIO 1991

F.
5539.

K. 5. RAUNION ITÄPUOLEN I KERROS ESIIN-
KAIVETTUNA.

F.
5540.

K. 6. RAUNION ITÄPUOLEN I KERROS ESIIN-
KAIVETTUNA.

F.
5541.

K. 7. RAUNION LÄNSIPUOLEN I KERROS
ESIINKAIVETTUNA.

F.
5542.

K. 8. RAUNION LÄNSIPUOLEN I KERROS ESIIN-
KAIVETTUNA. VALOK. L. POHJAKALLIO 1991

F.
5543.

KUVA 9. RAUNION LOUNAISPUOLI, I KERROS
KAIVETTUNA.

F.
5544.

KUVA 10. RAUNION ETELÄPUOLEN I KERROS
ESIINKAIVETTUNA.

F.
5547.

KUVA 11. RAUNION II KERROSTA TUTKITAAN.
KUVA KOILLISESTA.

F.
5548.

KUVA 12. RAUNION LAAKKOISPUOLI II KERROKSEN TUT-
KIMISEN JÄLKEEN.

VALOK. L. POHJAKALLIO 1991

F.
5549

KUVA 13. RAUNION POKSOISPUOLEN II KERROSTA
TUTKITAAN. KUVA LÄNNESTÄ.

F.
5550

KUVA 14. RAUNION II KERROS LOUNAASTA.

F.
5551

KUVA 15. RAUNION ITÄPUOLI TUTKITTUNA.

F.
5552

KUVA 16. RAUNION LÄNSIPUOLI TUTKITTU-
NA.